

ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA ZA RAVNATELJICE IN RAVNATELJE OSNOVNIH ŠOL

POVZETEK POROČILA O IZVEDBI NACIONALNEGA PREVERJANJA ZNANJA 2025/2026

Anže Dejak

Sektor za razvoj in raziskave, Državni izpitni center

Ljubljana, avgust 2026

Jezikovni pregled: **Martina Oberman Žnidarčič**

Povzetek

Uvod

V šolskem letu 2025/2026 smo prvič pripravili ločena anketna vprašalnika za OŠ SIS in OŠPP NIS o izvedbi nacionalnega preverjanja znanja (NPZ) na osnovnih šolah. Vprašalnika smo poslali vsem izobraževalnim institucijam, ki so izvajale NPZ v 3., 6. in 9. razredu, v 3. razredu že drugo leto zapored. Vprašalnik so izpolnjevali ravnateljice in ravnatelji OŠ SIS, tj. osnovnih šol z izobraževalnim programom osnovne šole in/ali s prilagojenim izobraževalnim programom osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom, zavodov za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ter ljudskih univerz.¹ Na šolah, ki izvajajo tudi prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom (tj. OŠ SIS + NIS), pa so odgovarjali bodisi ravnateljice in ravnatelji bodisi namestnice in namestniki za izvedbo NPZ – torej tisti, ki so na šoli odgovorni za izvedbo postopkov NPZ v posameznih programih.

Odgovarjanje na anketni vprašalnik

V šolskem letu 2025/2026 se je NPZ izvajal na 481 šolah z izobraževalnim programom osnovne šole (OŠ SIS). Anketni vprašalnik za ravnateljice in ravnatelje OŠ SIS o izvedbi NPZ je izpolnilo 94,4 % vseh povabljenih, po nekoliko nižji zastopanosti po izobraževalnih programih se od drugih ločijo ljudske univerze (86,7 %), po regijah pa OŠ SIS v osrednjeslovenski regiji (87,4 %).

Stališča ravnateljic in ravnateljev OŠ SIS do NPZ

Ocenjena stališča do NPZ so pretežno pozitivna (med 69 in 96 % strinjanja) in podobna odgovorom vseh šol lani. Najvišje strinjanje sta dosegli postavki, da NPZ daje **povratno informacijo o znanju** učenke ali učenca in da se dosežki NPZ upoštevajo pri **načrtovanju prihodnjega dela** na šoli. Najnižje strinjanje (68,7 %) je s postavko, da bi dosežki morali imeti **večjo veljavo**, kar je podobno odgovorom vseh šol lani. Rezultati so po razvrstitvi precej podobni lanskim odgovorom vseh šol, z izjemo, da se letos več OŠ SIS strinja s postavko, da je NPZ pripomogel k **izboljšanju kakovosti pisnega preverjanja in ocenjevanja pri preverjanih predmetih**.

Težave pri izvedbi NPZ in razlogi za neudeležbo

Največ ravnateljic in ravnateljev OŠ SIS (18,9 %) je poročalo o nizki **motivaciji učenk in učencev za NPZ**, kar je primerljivo z rezultatom OŠPP NIS letos in vseh šol lani. Ravnateljice in ravnatelji vzroke za to prepoznajo povečini v nezainteresiranosti, zlasti pri pisanju tretjega predmeta, pa tudi v premajhnem vplivu NPZ na vpis v srednje šole brez omejitve vpisa. Za težave z motivacijo so dali več predlogov izboljšav, ki se nanašajo predvsem na večji vpliv dosežka pri NPZ na oceno predmeta ali pri vpisu v srednjo šolo ter na spremembe pri pisanju tretjega predmeta. Pomembna težava (8,8 %) je tudi **izvedba NPZ za učenke in učence s posebnimi potrebami**, zlasti zaradi prostorske in/ali kadrovske stiske (to je tudi razlog za nekatere druge težave, kot so organizacija prostorov ter nadzorni učiteljice in učitelji). Pogost razlog za težave je tudi neustreznost razpoložljivih prilagoditev pisanja za učenke in učence s

¹ Analiza anketnega vprašalnika za ravnateljice in ravnatelje OŠPP NIS je na voljo v dokumentu »Analiza anketnega vprašalnika za ravnateljice in ravnatelje osnovnih šol s prilagojenim izobraževalnim programom z nižjim izobrazbenim standardom – Poročilo o izvedbi nacionalnega preverjanja znanja 2025/2026«.

posebnimi potrebami; največ ravnateljic in ravnateljev predlaga združevanje ločenega pisanja, kadar je to smiselno. Ravnateljice in ravnatelji kot pomembno težavo prepoznajo še **organizacijo prostorov za izvedbo NPZ** (8,6 %), in to predvsem zaradi prostorske stiske in ločenega pisanja za učenke in učence s posebnimi potrebami, ključni predlogi izboljšav pa so usmerjeni v združevanje pisanja in zvišanje normativa učenk in učencev na učilnico. Ravnateljice in ravnatelji OŠ SIS so poročali tudi o težavah:

- z vrednotenjem NPZ (povečana obremenitev učiteljic in učiteljev in večje število napak),
- izvedbo NPZ za učenke in učence iz priseljskih družin (jezikovne ovire in slabši povprečni dosežki šol),
- organizacijo rednega pouka (prostorska in/ali kadrovska stiska),
- odnosom staršev do NPZ (neprepoznavanje vrednosti in pomena NPZ za izkazovanje znanja)
- ter nadzornimi učiteljicami in učitelji (naraščanje zahtev po individualnem pisanju NPZ zaradi prilagoditev ter pomanjkanje ali odsotnost učiteljic in učiteljev).

Najpogostejši razlog za neudeležbo učenk in učencev pri NPZ ne glede na predmet in razred sta **bolezen ali poškodba** (več kot 70 % vse odsotnosti), sledi **neopravičena odsotnost** (približno 20 % vse odsotnosti), oboje je primerljivo s poročanjem vseh šol lani. Trend, da se NPZ iz tretjega predmeta udeleži manj učenk in učencev kot NPZ iz drugih dveh predmetov, je glede na poročanje vseh šol lani letos pri OŠ SIS **opazno nižji**. Ob tem pa se je letos NPZ udeležilo **po številu manj** učenk in učencev nižjih razredov kot učenk in učencev 9. razreda.

Prostovoljno izvajanje NPZ iz tretjega predmeta

Velika večina OŠ SIS ne izvaja prostovoljnega NPZ iz tretjega predmeta. Vsaj 1 preverjanje je izvedlo 9,7 % šol, kar je nekoliko manj od poročanja vseh šol lani. Največ prostovoljnega preverjanja je bilo letos izvedenega iz zgodovine, kemije in angleščine.

Posredovanje informacij in sodelovanje z institucijami pri NPZ

Ravnateljice in ravnatelji OŠ SIS se zvečine strinjajo (okoli 95 % pritrdilnih odgovorov), da institucije za vodenje NPZ dajejo **natančne, pravočasne in nedvoumne informacije**. Smiselno je opozoriti, da je z Ricem v tekočem šolskem letu sodelovalo 87 % vseh ravnateljic in ravnateljev OŠ SIS, z drugimi institucijami (MVI, DK NPZ in ZRSŠ) pa le okoli 50 % (najmanj z ZRSŠ, 45 %). Ravnateljice in ravnatelji sodelovanje z različnimi institucijami ocenjujejo kot razmeroma dobro (4,4–4,7), podobno kot vse šole lani. Najvišjo povprečno oceno je prejel Ric, ki je od 12,8 % anketiranih prejel tudi pojasnilo ocen, povečini pohvalo zaradi odzivnosti, druge institucije pa so prejele manj komentarjev, a tudi ti so bili v glavnem pozitivni.

Uporabnost dokumentov in programov NPZ

Najvišjo povprečno oceno sta dobila dokumenta *Koledar NPZ* in *Navodila za izvedbo NPZ* (oboje 4,8), letak *Informacije za učence in starše* je prejel nekoliko nižjo oceno (4,6), dokument *Letno poročilo o izvedbi NPZ* in program *Vpis v srednje šole in dijaške domove* pa še nekoliko nižjo oceno (4,4). K letaku so ravnateljice in ravnatelji zapisali pozitivne komentarje predvsem zaradi **preglednih informacij**. Skoraj vse OŠ SIS letak razdelijo v elektronski različici, letos pa je, v primerjavi s poročanjem šol lani, **opazno več** šol razdelilo tudi tiskano različico. *Koledar NPZ* in *Navodila za izvedbo NPZ* je pohvalila večina anketiranih. Anketirani v

dokumentu *Letno poročilo o izvedbi NPZ* prepoznavajo **vrednost za načrtovanje dela in izboljšav** na šoli, precej pa je tudi kritik. Poleg tega jih večina navaja tudi **težave z uporabo programa**, zlasti nepreglednost in tehnične težave z uporabo.

Prilagojeno izvajanje NPZ

Skoraj vse šole (92,3 %) so izvajale prilagojen NPZ za učenke in učence s posebnimi potrebami, pri čemer elektronski obrazec (program *PrijaveKPP*), prilagoditve preizkusov znanja in sodelovanje Rica s šolo anketirani ocenjujejo z razmeroma visokimi povprečnimi ocenami (4,4–4,7), primerljivimi s poročanjem vseh šol lani. Elektronskemu obrazcu so namenili največ komentarjev, pri čemer navajajo **zastarelost, nepreglednost in specifične težave, povezane s prilagoditvami**, nekaj pa je tudi **pohval**. Predlogi izboljšav se predvsem nanašajo na **posodobitev ali poenostavitev obrazca** ter **specifične prilagoditve obrazca**. Pri prilagoditvah preizkusov opozarjajo na **neustrezen nabor** razpoložljivih prilagoditev, za kar navajajo tudi specifične predloge izboljšav, nekaj anketiranih pa s prilagoditvami bodisi **nima težav** bodisi jih dojema kot **ustrezne**. Glede sodelovanja z Ricem ravnateljice in ravnatelji OŠ SIS povečini navajajo pohvale, nanašajoče se na odzivnost.

Analiza dosežkov NPZ

Ravnateljice in ravnatelje smo vprašali tudi o različnih vidikih analize in uporabe dosežkov, ki jih učenke in učenci OŠ SIS dosežejo pri NPZ. **Skoraj vse šole analizirajo dosežke** svojih učenk in učencev, več kot 90 % pa jih pritrjuje tudi temu, da pri analizi sodelujejo **vse učiteljice in učitelji preverjanega predmeta**, da analizo predstavijo **svetu staršev** in da ugotovitve o dosežkih upoštevajo **pri načrtovanju šolskega dela v prihodnje**. Več kot 85 % vseh anketiranih šol ugotovitve o dosežkih **umešča v LDN in Razvojni načrt šole**, analiza dosežkov pri NPZ pa je del njihovega procesa **samoevalvacije**. Najmanj anketiranih potrjuje (približno 66 %), da pri analizi dosežkov sodeluje **celoten učiteljski zbor** ter da dosežke **predstavijo staršem** učenk in učencev v 3., 6. in 9. razredu. V primerjavi z lanskim poročanjem vseh šol jih letos več umešča ugotovitve o dosežkih NPZ v **LDN in Razvojni načrt šole**. V poglavju je prikazana tudi primerjava z OŠPP NIS.

Program OrKa

Večina anketiranih (87 %) je v tekočem šolskem letu uporabljala program OrKa za analizo kakovosti izkazanega znanja pri NPZ. Ravnateljice in ravnatelji OŠ SIS program večinoma **vrednotijo pozitivno** (4,2–4,4), dali so tudi nekaj predlogov za dodatne analize (nanašajo se na specifične spremembe programa, posodobitev/poenostavitev programa in potrebo po dodatnem izobraževanju). Priročnik OrKa so ocenili z oceno 4,3, vendar ga kar 27 % anketiranih **ne pozna**. Ugotavljamo, da sta se približno dve tretjini anketiranih **izobraževanja o uporabi programa OrKa že udeležili**, približno polovica pa se ga je pripravljena udeležiti prvič/znova.

Razlike v pristopu do NPZ

Predzadnje vprašanje se je nanašalo na spremembe v odnosu do NPZ pri učenkah, učencih, starših, učiteljicah in učiteljih. Večina anketiranih (60 %) **opaža razlike**, kar polovica vseh anketiranih pa je svoja opažanja tudi zapisala. Največ ravnateljic in ravnateljev OŠ SIS v njih navaja, da učenke in učenci NPZ **jemljejo resneje in se zanj odločajo v večjem številu**, zlasti to velja za tiste, ki pričakujejo **omejitev vpisa** na želeni srednji šoli. Nekaj jih navaja **večje zanimanje staršev** (pa tudi več vpogledov in pritiska). Nekateri poročajo, da **razlik ne**

opažajo, in drugi, da opažajo **ravnodušnost** učenk in učencev do NPZ, nekaj se jih tudi **sprašuje o pomenu NPZ iz tretjega predmeta**.

Drugo

Sklepne komentarje k NPZ je prispevalo 12 % ravnateljic in ravnateljev OŠ SIS. V njih se jih četrtnina sprašuje o smiselnosti NPZ in prav tako četrtnina jih letos opaža več težav pri vrednotenju. Preostali navajajo pohvale, opozarjajo na organizacijsko in stroškovno zahtevnost izvedbe NPZ ter dajejo pripombe k programu OrKa.

Državni izpitni center se zahvaljuje vsem ravnateljicam in ravnateljem OŠ SIS, ki ste odgovorili na anketni vprašalnik, saj bo analiza odgovorov pripomogla k boljši izvedbi NPZ. V želji po čim večji uporabnosti vprašalnika – tako po vsebini kakor po razumljivosti vprašanj – vas prosimo, da predloge za kakršnekoli spremembe vprašalnika pošljete na e-poštni naslov info@ric.si.